

Плас

ОРГАН ОБЛАСНОГ ОДБОРА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ФРОНТА ЗА БОСАНСКУ КРАЈИНУ

ГОД. II.

20 ДЕЦЕМБАР 1944

БРОЈ 24

Помозимо нашу војску у њеним коначним бојевима за ослобођење отаџбине

Развојем наше војске, као и сталним уздицањем и учвршћењем наше власти и њене организаторске способности, начин снабдијевања и бриге за нашу војску мијењао се и добивао такве облике који су, с једне стране, могли, на вријеме и удовољној количини, осигурати потребне залихе, а с друге стране, да се прикупљање врши на такав начин како би се што потпуније остварила равномјерност и правичност у расподјели терета рата на појединце и крајеве.

Правилно оцјењујући да је питање исхране војске један од основних наших задатака, НОО-и, као и све организације народно-ослободилачког покрета посвећивали су том питању највећу пажњу. У оквиру НО одбора створени су посебни органи који се искључиво баве питањем прехране како војске, тако и цивилног становништва. Рад ових органа замишљен је тако да он буде стално под њиховим непосредним руковођењем и контролом, укључујући шире поље њиховог самоиницијативног дјеловања, баш због тога што су имали да раде на рјешавању једног питања које мора да лежи у центру пажње НОО-а као основ њихове економске политике у рату. Органи за исхрану знатно су помогли и олакшали НОО-има у рјешавању овог питања. Међутим, било је случајева да су поједини НОО-и пребацили сву бригу и старање око исхране војске искључиво на органе за исхрану, нарочито на среске и општинске комисије за исхрану. Због тога су се могли десити случајеви да су комисије, на појединим подручјима, у своме раду правиле такве крупне грешке да се ми морамо озбиљно позабавити тим питањем и без одлагања стати на пут таквим појавама. Најчешћи примјери неправилности њихова рада огледају се у томе, што, независно од одбора, врше расподјелу, а било је и таквих случајева да су, откупљујући пшеницу, избјегавале откупљивање кукуруза, иако је народ у њој оскудијевао.

Ми смо данас поставили исхрану војске на бази откупа хране. Иако то није једини начин нашег снабдијевања, јер има крајева који и данас сматрају да њима нису потребне државне признанице као протувриједност за то што дају за потребе борбе, ипак откупом наша је власт ишла за тим да осигура народу исплату за примљене количине хране послје ослобођења. По том питању испољиле су се грешке и неправилна схватања. Приступивши откупу као начину обезбјеђења потребних залиха за исхрану војске, одбори су схватили откуп тако, што су декретима, расписима, «разрезима» одређи-

вали колико ће поједини крајеви, села и појединци предати, не водећи довољно рачуна о томе да ли су они у могућности да то учине. Они су пропустили да путем конференција, договора и савјетовања с народом, како смо то увијек досада радили, оцјењују могућност и прилике како појединца, тако и појединих крајева. Само путем конференција и договора с народом отклонимо и избјећи неправилности и грешке које су се испољиле ту и тамо баш због погрешног спровођења откупљивања. Такав начин рада утолико нам се озбиљније намеће, што ми немамо у народу толико вишкова за откуп да бисмо из њих могли обезбједити потребе наше војске; принуђени смо да откупљујемо и тамо гдје не постоје услови, те због тога морамо строго повести рачуна да се откуп не схвата и не врши као издвојено дјеловање одбора и органа. Наш откуп мора да постане у што потпунијем облику добровољан. Нигдје се у толикој мјери не осјећа потреба за широком мобилизацијом народа, свих наших организација, нигдје се видније не огледа способност и зрелост наших одбора као на правилном рјешавању овог питања. Не само да наша власт мора да има пред очима опште податке о економским приликама и могућностима подручја на којима дјелује већ она мора познавати стварне прилике сваког села, сваког домаћинства. Посебан задатак у сакупљању хране имају сеоски општински НОО-и који су у најнепосреднијем додиру с народом.

Организација снабдијевања наше војске треба да обухвати цијелу нашу територију. Поред прикупљања хране на селу, ми морамо данас да ангажујемо и град, нарочито оне људе у граду, који су у могућности да својом помоћи олакшају општи терет рата. Раније се у градовима вршио откуп хране, прикупљали се прилози у натури, али данас, када је градска новчана привреда знатно оживјела, наши одбори у граду треба да прикупљају новчану помоћ за војску, било у облику добровољних прилога или у облику зајма на признаницу, из којих ће се средстава моћи на пијацама откупити одговарајуће количине хране. Село је у борби дало све од себе; ни данас оно не жали, али, у циљу правилног и равномјерног оптерећења, потребно је да и град, нарочито имућнији људи, помогне наш општи ратни напор.

На нашој области морамо да обезбједимо за потребе војске замашне количине хране. Само неколико цифара освијетлиће нам озбиљност задатка

пред којим се налазимо. Обласни НОО за Босанску Крајину, да би за извјестан период осигурао исхрану јединицама на свом подручју, треба да обезбједи залиху од 475 вагона жита, преко 100 вагона зоби, преко 100 вагона мяса, 80 вагона кромпира, 15 вагона масти итд. НОО-и, као и одбори НОФ-а дужни су да уложе крајње напоре да би се овај задатак правилно ријешило. У садашњем часу нема пречећег задатка него што је брига око осигурања потребних залиха за исхрану војске. Ван сваке је сумње да ћемо овај задатак ријешити, ако правилно организујемо сакупљање и откуп, ако терет расподјелимо, тако да га равномјерно осјете како појединци, тако и поједини крајеви. Нарочиту пажњу посветићемо плоднијим крајевима који су у могућности да дају више да бисмо на тај начин олакшали терен пасивнијим и сиромашнијим подручјима. На овом послу треба да се оствари што потпунија сарадња између НОО-а и свих установа Корпусне војне области, као и интендантура оперативних војних јединица. Та сарадња биће важна у организацији што правилнијег превоза и пребацивања сакупљене хране.

Више него икада досада ми морамо економисати и рационално трошити наше залихе. Дух штедње треба да завлада свугдје. У том циљу заведени су безмисни дани у свим установама НОО-а и војно-позадинских власти. Да би се спровела евиденција и пуна контрола над потрошњом, предузете су мјере централизације у економској служби наше војске.

Ми до данас нисмо озбиљно помогли у рату који водимо против фашистичке Њемачке, иако смо својом борбом знатно допринијели нашим савезницима. Братски Совјетски Савез, поред великих материјалних жртава које је поднио у рату, упутио је помоћ у храни нашим народима, која ће знатно допринијети да у ослобођеној земљи лакше ријешимо проблем наше исхране. Иако смо с правом тражили помоћ, ми нисмо ни једног часа заборавили да рачунамо на првом мјесту са својим могућностима и средствима.

Босанска Крајина у устанку дала је све од себе, жртвовала без границе и мјере, она је заслужила да буде помогнута. Ослобођењем Србије, Војводине и Сријема створени су сви потребни услови да се та помоћ убрзо оствари. Успоставом саобраћаја и нашим повезивањем са житородним крајевима, нарочито са Војводином, коју окупатор није стигао да опљачка, наша исхрана и снабдијевање знатно ће се олакшати.

СА ОКРУЖНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ НОФ-а ЗА КОЗАРУ

»Човјек не зна да ли би плакао од туге над вашим страдањима, или би кликтао од радости над вашим успјесима«, рекао је друг Ђедо, претседник Извршног одбора НОФ-а за Босну и Херцеговину, на Окружној конференцији НОФ-а за Козару, дирнут и понесен полетним расположењем неколико стотина делегата са четири козарска среза.

Преко раскалањих сеоских путева, са удаљеног градишког среза, преко Мраковице, преко врлетних новских брда, са опустошеног дубичког среза, из новоослобођених села око Козарца и Приједора слило се у град преко 600 народних претставника. С поносом који мора осјећати сваки човјек који претставља јуначки народ Козаре, прошли су делегати приједорским улицама носећи славне козарске заставе.

У препуној сали, кроз коју се дискутанти с муком пробијају на говорницу, поглед се зауставља час на групи сиједих српских сељака, из чијих очију бије опрезно политичко искуство, час на фесу муслимана из Козарца или Приједора, час на разиграној козарској омладини или на племенитом душевном лицу козарске сељанке.

Дискусија се води неусиљено. Потекла су сјећања на прошлост далеку и блиску и чисто се осјећало како се кроз то кује још чвршће народно јединство, још чвршћа одлука: истрајати.

Козара ће истрајати, она није посуста. То свједоче примјери досадашњег рада. Јасно искрсава унутарња снага овог народа са којом он подноси болове над жртвама и све своје тегобе. «Ми ћемо поћи стопама својих првобораца».

А њих је мало остало. Нема дуго времена откако је Козаром одјекнула жалосна вијест о губитку Шоше, а већ је своју тугу Козара уткала у пјесму која звучи као завјет:

„Друже Шоша, увенуло цвијеће,
Козара те заборавит' неће“.

И у сали, као сјенке, као будну са вијест, осјећаш присуство Шоше, Младена, Ранка, Међаве.

На говорници се појављује, међу првима, муслиман из Козарца, као да се жури да изиђе своје најљепше осјећање.

Још давно прије рата, у Костајници, Омарској, Козарцу припремала се страшна судбина крвно завађеној браћи. Сјећају се тога и муслимани и Срби — оних дана кад су се тукли на пијацима. Данас пред очима нема крви, нема ни вјешто преплетене мреже лажи од које се није могла видјети истина и прави пут. И зато, прије него што се договоре по осталим стварима, говоре о јединству Срба, Хрвата и муслимана, преплићу га, сви му се радују. Муслимани и Хрвати осуђују усташе, а Срби четнике.

Стојан Мандић, делегат из ракелићке општине, говори о четницима. Они су хтјели искористити тешке окупаторске офанзиве и наметнути се народу. Мобилисали су и милом и силом.

»Али се и четницима кује ђем. Ми стварамо Фронт и народ му прилази.«

Милан Вукосав, претседник Среског одбора НОФ-а за Градишку, сиједи ста-
рац, својим искреним говором човјека

из народа који много памти и зна, буди опште одобравање.

Говорећи о намјерама и политици Германа у словенским земљама, говорио је с тугом Србина, истинског родољуба: »Позната вам је бивша југословенска управа. Ја мислим да је то био трулеж, несигуран темељ. Радили су оно чиме се земља не може одбрани, разједињавали, тровали. Рат је био на помолу, а ми нисмо били спремни, нисмо били сложни. Крај мене је пролазила југословенска војска: непријатељ побиједио. Није ни било борбе. Нисмо ратовали када смо све имали, сада можемо голоруки. Данас смо сигурни у побједу. Ми у Козари борили смо се и вјеровали у побједу и 1942 и 1943 године, а сада, 1944 г., Црвена армија је у нашој земљи.«

На говорници се измјењују многа лица, искрсавају нове теме. Осјећа се да је народ узео своју судбину у руке, и ових 600 људи, жена и омладине напрежу се да кажу све оно лијепо и корисно што мисле и осјећају за народ. Напрежу се да мисле најбоље и најправилније, да што боље послуже великом циљу слободе и среће своје земље. Свака је ријеч смишљена и на свом мјесту. Делегати су се спремали за конференцију. Њихова стечена политичка права пробудила су нови дух; народ мисли, осјећа се одговорним.

Најтоплије су поздрављени на позорници стари борци, они који су се кроз борбу развили у политичке руководиоце народа. Њих народ осјећа својим претставницима. На челу своје политичке оргаризације народ хоће да види претстгвнике борбених снага, провјерене носиоце и чуваре идеја народно-ослободилачког покрета. Одушевљено поздрављен, говори друг Лазо Лазић, члан окружног НОО-а за Козару: »Нас су завађале реакционарне вође, плашили су народ револуцијом. Нису хтјели да приђу Русији. Кад дође рат, распадоше се њихове партије. Данас се реакција збија, али је у ћорсокаку.«

У свом излагању друг Руди Колак, члан Обласног одбора НОФ-а за Босанску Крајину, говорећи о дјеловању хрватске реакције и о буђењу демократске свијести код хрватских маса у Босни и Херцеговини, рекао је: »Користећи оно што је хрватски народ препатио за вријеме старе владавине, Павелић је хтио да спроведе своју политику. У томе је имао подршку људи из реакционарног водства ХСС-а. Ми сви знамо Мачека. Хрвати су листом, а и многи други, гласали за њега. Али он је издао борбу хрватског народа. Кад је окупирана земља, он је рекао да се треба покорити усташкој власти. Данас је он борац војске која се бори против НОВХ. Хрватске масе у то су се увјериле. У Далмацији има 50.000 Хрвата у редовима Народно-ослободилачке војске. Хрвати у Босни и Херцеговини нису још, у већини, схватили пут којим треба да иду. Задатак је Фронта да помогне хрватским масама да се ослободе непријатељског утицаја.«

Козара — није ограничен терен. Она је свој утицај проширила надалеко и

нашироко. На конференцији су и делегати мученичког Лијевча Поља. Присуство непријатеља на њиховом терену не одваја их од срца устанка, од Козаре. За њу их вежу три хиљаде лијевчанских бораца. У њу гледају у ове дане када усташке, окупаторске и четничке банде искоришћују задње тренутке да нанесу што више зла нашем народу.

»Народ Лијевча није се дао заварати. Четници су, под водством разних главешина, скретали народ од борбе. Али нема у Лијевчу ни један од сто да није уз покрет. Народ је прекаљен и говори нашим борцима: »Удри их, пуцај из моје куће«. Муслимани и Срби боре се заједнички«, рекао је друг Перо Гајић, секретар Среског одбора НОФ-а за Градишку.

Ноћу по излоканим блатним путевима шкрипе кола натоварена житом на путу за Козару. То народ Лијевча помаже борбу. Настали су тешки дани. Богата лијевчанска поља неузорана су, јер непријатељ хара. Много их се већ склонило на слободну територију. А за мјесечних ноћи, тихо, без шума, спуштају се плугови у житородну лијевчанску земљу да би се у њу бацило сјеме које ће проклијати и до-
нијети плод у слободи.

Конференција постаје све живља. Развија се програм Народно-ослободилачког фронта, задаци постају јаснији. Има ко остварити тај програм. То свједоче говорници испред омладине, живахни, непомирљиви, критични. То свједоче жене, чија су лица напрегнута од пажљивог слушања, кад о њиховом учењу говори другарица Мица Врховац:

»Жене претстављају живу снагу нашег НО покрета. Козарске жене спремне су и довољно јаке да даду свој дио у ослобођењу и изградњи наше домовине. Козарска жена превазишла је и мајку Југовића, и Лазара Куунџића, јер јој срце није препукло од туге за дјецом, него се стегло и очврсло.«

Дискусија је трајала неколико сати. Затим је изабран одбор, на челу са претседником, другом Лазом Лазићем и секретаром, другом Слободаном Марјановићем.

На крају конференције на говорницу је поново изишао друг Ђедо. Осврћући се на многе говорнике, на све оно што је чуо и видио, одајући још једном признање народу Козаре, друг Ђедо је говорио о блиској побједи и о задацима Фронта.

»Будимо спремни да чувамо оно што смо крвљу стекли. Велики наши плодови, злато слободе — то је наша тековина. То је капитал наше дјеце и унучади. Градимо нашу политичку организацију. Нећемо метнути црвоточну греду, слаб камен у кући. Ви сами градите, сами бирате. Дужност је читавог народа да новоизабрани одбор помогне у раду.«

А сутра — опет на посао. Борба није завршена, задаци су велики и крупни. Али је прокушана и народна снага.

А Козара се матерински разгранала и надила над овим дивним и мученичким крајем, прекривена првим снијегом и лаком маглом, поносна, не знаш да ли прије на своју љепоту и величину, или на народ у своме подножју, који јој пронесе славу широм свијета.

ПОМЕН ПАЛИМ БОРЦИМА И ЖРТВАМА УСТАШКОГ ПОКОЉА У ПРИЈЕДОРУ

26 прошлог мјесеца одржан је у приједорској православној цркви свечан помен жртвама усташког покоља из 1941 године и палим борцима Народно-ослободилачке војске.

Црква је била пуна народа, нарочито ојађених мајки, жена и сестара које су са сузама пратиле дугу читуљу имена својих најмилијих.

По свршеном парастосу свештеник је са олтара истакао да се главни узроци тешких страдања наших народа, нарочито у овом рату, могу свести на некадашњу међусобну нетрпеливост коју су стварали разни мрачњаци и себичњаци.

Говорећи о народном устанку, свештеник је рјечито нагласио да се свијетле тековине народне борбе, извојеване заједничким жртвама, могу очувати једино сложним братским радом.

На крају је позвао народ да ни у овим завршним данима борбе не заборави свој дуг према отаџбини и ближњима, рањеним борцима, избјеглицима и невољним.

Затим је испред цркве кренула дуга поворка, са војском на челу, на православно гробље гдје су опојани и преливени знани и незнани гробови наших жртава.

Хладан повјетарац разнио је по запуштеном гробљу мирис многобројних воштаница, тамјана и позног јесењег цвијећа.

Прво су опојане кости жртава илићданског покоља, поубијаних и потрпаних у заједничку јаму, која је већ давно заравнана, без крстова и споменика, али освештана осветничким болом наших народа.

Над опојаним гробовима палих бораца одржао је дирљив говор друг Лазо Вукота који је, одајући пошту сјенама палих другова, истакао да је још двјеста хиљада нових бораца пошло њиховим путем, за исте идеале, за братску федеративну Југославију.

Затим је палим борцима одана част плотуном.

Пошто је опојан гроб Мире Цикоте која је јуначки погинула од крвничке руке, пошло се од гроба до гроба.

У неограђеном гробљу — гдје су непријатељи за вријеме окупације посјекли и ограду, и борове, и јелике — гроб до гроба, јунак до јунака, као што су збијени и редови живих у борби за бољу будућност, у чије су темеље узидани многи животи по цијелој нашој отаџбини.

Ту су и дјечији гробићи разасути свуда као потргано цвијеће, — страшна оптужба за усташка зликовца.

Пошто су опојане и жртве изван гробља, ова тужна свечаност завршена је убичајеном дањом.

Милка Хаџистевић

Суђење усташким злочинцима у Санском Мосту и Травнику

Оштри, али праведни мач освете, који су наши народи стално калили у огњу битака, не смијемо и нећемо ставити у корице док год не затремо траг и посљедњем ортаку фашистичке руље убица и кољача, паликућа и плачкаша! То је чврста одлука свих наших бораца. То је света заклетава читавог нашег народа пред стотинама невиних палих жртава. Њу носимо у срцу на истом мјесту гдје и успомену на наше најмилије које нам они убише.

У ове дане коначног ослобођења наше земље осветничка рука наших народа достиже многе злочинце.

14 прошлог мјесеца, у Санском Мосту, пред Војним судом корпусне војне области V Корпуса, одржано је суђење усташким злочинцима из Бање Луке. То је наставак суђења усташкој дружини Ђуре Марића, Ахмета Беглербеговића и Илије Баковића. Послије саслушања и претреса суд је донио пресуду којом је осудио на казну смрти стријељањем, на губитак часних права те конфисковање имовине у корист Народно-ослободилачког фонда слиједеће злочинце: Вилфана др. Оскара,

претсједника усташког изванредног суда у Бањој Луци; Припића Крсту, домобранског потпуковника; Додиговића Владимира, стожерника усташке младежи у Бањој Луци; Ајдиновић Јусуфа логорника из Бање Луке; Сертића Јосипа, такођер логорника из Бање Луке и Михаљевића Нику из Клашница.

У ослобођеном Травнику изведена су 22 прошлог мјесеца пред војни суд корпусне војне области V Корпуса 23 усташка зликовца. Већина њих учествовала је у злочинима усташких бојни и милиција из Травника и Купреса над нашим народом око Травника, Јајца, Мркоњића, Крешева и Фојнице.

Послије одржаног претреса суд је донио пресуду којом се осуђују на казну смрти стријељањем слиједећи зликовци: Палић Шахир, Балалић Јусуф, Бегвић Дервиш, Билић Иван, Јуришић Драго, Бајрић Ахмет, Топалбеговић Фахрудин, Побрић Јуре, Папић Славко, Володер Стипо, Липовшек Виктор и Крањц Никола.

Остали оптужени осуђени су на присилни рад у трајању од 2-5 година, као и губитак часних права у истом року.

Рад комисије за утврђивање ратних злочина на дрварском округу

У септембру ове године формирање су на дрварском округу комисије за утврђивање злочина окупатора и његових помагача. Комисије су образоване при свима народно-ослободилачким одборима. На дрварском округу ових комисија има двадесет, од којих деветнаест општинских и једна градска.

Рад комисија одвија се несметано на читавом округу, осим једног дијела територије општина Пећи, Малог Цвјетнића и Кестеновца, које су угрожене од непријатеља.

Према оптужном материјалу досада је утврђено да су кривци четници и усташе. Засада су још непозната имена Нијемаца и Талијана који су вршили злочине по овим крајевима, пошто су то били туђинци, а, осим тога, народ је бјежао у шуме при свакој непријатељској најезди те не може одређеније обиљежити окупаторске злочинце.

Да Нијемци и Талијани не би избјегли заслужену казну, порадиће се преко народних и војних власти да се установе непријатељске војне јединице и имена њихових команданата.

Утврђени злочини претстављају најтежа криминална дјела почев од убиства до силовања и паљевине.

Највећи дио села дрварског округа пљачкан је и уништаван више пута, како је наилазила која офанзива. Али народ тога краја увијек је вјеровао у коначну правду и побједу.

Злочини талијанских фашиста на округу Кључ-Мркоњић

Земаљска комисија за испитивање злочина установила је да су Талијани, вршећи војну и цивилну власт на подручју Кључ-Мркоњић, починили низ злочина. Крајем 1941 год. и почетком 1942, Талијани су побили 19 и теже ранили 11 особа. Поред тога, разрушили су и попалили 320 кућа и једну основну школу. Опљачкали су 149 комада крупне стоке, 209 комада ситне стоке, те велике количине хране и одјевних предмета. Већина злочина извршена је у Бравском и Рибнику.

Фашистички злочин у Прозору

Почетком мјесеца октобра 1942 г., талијанско-четнички злочинци у Прозору и околици направили су страхан покољ над мирним муслиманским и хрватским становништвом.

Према прикупљеним подацима, од стране Талијана и четника убијено је тамо 883 лица, срушено 1744 зграде. Укупна штета почињена у тим крајевима цијени се на 78,291.000 предатних динара.

У самом граду остало је свега 6 кућа способних за становање, док су остале, већином од бомбардовања, уништене.

Отварање сресне народне апотеке у Бугојну

Одјељење народног здравља и социјалног старања при ЗАВНОБИХ-у опскрбило је опљачкану апотеку у Бугојну довољном количином нужних лијекова и предало је народу на употребу.

Отварањем ове среске апотеке задовољене су привремено потребе народа на срезу Бугојна.

ИЗ НАШЕ ВОЈСКЕ

НАД БАЊОМ ЛУКОМ

Наш положај је више саме Бање Луке. Без догледа пратимо кретање у граду. Савезнички авиони прелијећу преко нас, а у граду често завија творничка сирена на узбуну. У бункерима уз град шћућурили се усташе и четници и вире на нас као мишеви из рупа. Не смију се ни макнути из бункера. Једанпут су били пошли, али их је један наш вод разјурио и вратио.

— Ходи, швабобране, овдје је Петнаеста! — докикивали су им наши.

Само километар позади положаја батаљон мирно логорује.

Ту су се некада шепуриле четничке главешине и, заједно са својом браћом усташама и швапским господарима, кројили планове за борбу против народа и његове војске. Некада, док је Хитлер био дубоко у Совјетском Савезу и Африци, сваку појаву партизана у овоме крају попраћали су помамни заједнички напади усташа и четника, а швапски авиони засипали су наше војнике бомбама и куршумима из митраљеза. Четници су варали и плашили народ овога краја да су му партизани непријатељи, и сељаци су од нас бјежали и сакривали се по шумарцима.

У логору одјекује пјесма. Пјевају наши стари војници и млади дјечаци овога краја, који су недавно ступили у народну војску.

— Када ћемо на ону банду доље да се огледамо?

Сељаци долазе у штаб нашег батаљона, желећи да чују радио вијести. Сазвали су и конференцију у селу и позивају нас да дођемо и да кажемо коју ријеч. Наши војници, међу њима и младићи њиховог краја, из села Кола и Рекавице, дају културну приредбу са шалјивим комадом „Сељак и сликар“, који све много интересује. Дје-

војке играју у колу са војницима и пјевају наше борбене пјесме уза свој уобичајени припјев:

„Ој дјевојко, драга душо моја...“

Долазе нам младићи са периферије и из самога града бјежећи од усташког и четничког насиља. Мјесто Павелићу за тоталну мобилизацију, добровољно се јављају у наше јединице.

Три и по године у Крајини пламти народни устанак. За то вријеме у Бањој Луци скупљала се српска, хрватска и муслиманска реакција, оличена у усташама и четницима и, заједно с окупатором, својом пропагандом тровала душу народа око Бање Луке. Али се народ није повео за издајницима и туђинцима. Увидио је овај поштени народ, на чијој је страни истина и кренуо путем борбе да не помрачи свијетло име Змијања, слободарског Змијања Петра Кочића.

Сада четници и усташе страхују у Бањој Луци као мишеви на лађи која тоне. Имају и зашто страховати. — Ускоро ће и Бањој Луци осванути дан коначне слободе, а за издајнице куцнуће час заслужене казне.

Р. Јовичић, 39 Дивизија

Успјеси партизанских стража на тркоњичком терену

Разбијене четничке банде, иако у незнатним групама, тројкама и петоркама покушавају на разне начине да ометају миран живот и рад на слободној територији.

Али наше страже већ су потаманиле доста тих разбојничких дружина.

Тако је током мјесеца новембра стража која надзире терен општине Ратково похватала осам четника, док је тројицу убила при хватању. Исто тако стражари на Ч. Јављаци, који чувају терен општине Ситнице, побили су десет четника.

Већина наших стражара стари су борци, те су неки инвалиди и већ више пута рањавани. Али то није умањило пожртвованост наших бораца. Зато они претстављају страх и трепет за четничке бандите, а за народ слободоносце од безочних разбојника и пљачкаша.

ПАРТИЗАН НА СТРАЖИ

Съу ноћ је снјижна мјачава мела,
Под удјелима буре њихале се гране.
Утихала лежала околна села,
Све дебли снјег покривао стране.

Само стаза једна, уска и кратка,
Засјечена на снјижном бљеску,
Стаза куда партизан стржи и тапка
На будном стражарском мјесту.

Сам у ноћи и хуци вихора.
Час командира са вјекбе се сјети,
Час нове пјесме пјесачкога хора,
или нових вијести читаних у чети.

Путеви и стране непријатељ куда
Главачке је бјеж'о... И свијетла слика:
Слобода, цвијеће, заставе и туда
Он снјжно корача с војском побједника.

За час пред очима далеки дом заблиста...
Док кроз опавке танке прсти бриде,
Далека сјенка преко снјјега чиста
и спремна пушка: „Стој! Ко иде?“...

Р. ЈОВИЧИЋ, 39 Дивизија

XX Бригада у одбрани народа Козаре

Недавно су усташки кољачи из злогласног Јасеновца и Босанске Дубице били кренули у три правца, у јачини од 3 бојне, са тенковима и топовима, према селима дубичког среза да пљачкају и пале, вјерујући да на том сектору нема наших снага.

Међутим, дијелови наше младе XX Бригаде примали су борбу са непријатељем и онемогућили му даљи продор.

Са Лијеваца Поља кренуо је према усташама III батаљон XX Бригаде, који је раније у козарском НО одреду носио назив Источнобосанско-дрински — због муслимана који се у њему налазе, — а прешли су у наше редове из домобранских јединица. Иако уморни послје дугог марша, борци су схватили сву тежину ситуације и смјелим маневром бацили се непријатељу за леђа.

Усташка банда палила је, уз пјесму и крику, села Шкључане, Кадин Јеловац, Фурде и Серафлије.

Послије борбе која је трајала пуних 12 сати, непријатељ је потпуно разбијен и протјеран у Дубицу уз губитке од, досада пронађених, 46 мртвих.

Народ дубичког среза радосно је дочекао и поздравио борце II и III батаљона XX Бригаде, који су га заштитили од усташких кољача.

Послије протјеривања непријатеља извршено је вјешање усташе Ноти Валентина из Новске, осуђеног на смрт од ратног суда ради убиства једне жене и дјевојчице, као и пољења кућа и пљачке коју је вршио.

Тако су муслимани из источне Босне, дојучерашњи домобрани, одбранили села дубичког среза.

Л.

Неколико слика са сједнице Обласног одбора АФЖ-а за Босанску Крајину

У низу редова главе мајки. Мало која да није изгубила рођеног борца. Узбуђено сам мислила на наше сликаре и вајаре.

Дигла се висока старица у гуњу и бијелој марами. Прекло прса двије просиједје плетенице. Према прозору, који бљенити модрином дана, жуто јој лице као од мједи, горштакче црте као једним потезом извајане. „Ја сам мајка од Гламоча. Ја сам мајка борце своје дала“. И цијели њен говор тече тако, у несвјесном ритму, трагично узвишен као у пјесми. „Пала ми је ћерка и синови. Али ја нисам пала. Желим и оћу да окајем своју дјецу. И још се уздам у Бога, у нашу IV Дивизију и V Крајишку да ће наше борце окајати“.

Народно срце које је у овој борби превазишло себе, превазишло је и обичан говор. Зато је кроз борбу потекло толико народних пјесама. Стара Ана Јовић са Тичева, кад сам јој лјетос писала писмо за сина, нарочито ме је мојила: „Немој, богати, да се штогод побрка, већ тачно пиши:

Тебе се је зажељела мајка,
Као јарког са истока сунца,
Ко Данице, преоднице звијезде,
Нако мајка своје миле дјеце.“

Тито је рекао: „Јединство је наша највећа тековина“.

Како се горостасно оцртава, како потреса величина тога дјела на сваком поједином примјеру.

Пред жене је изишла муслиманка, кадиница Маглајлић из Бање Луке. „Само кад смо доживјели да се овако волимо!“ — рекла је непосредно. „Зато ништа и не жалимо. Моје је петеро дјеце под пушком, а три су ми борца пала. И не плачем. Мајке јунака неће плакати“.

„Ми, Хрватице из Босне и Херцеговине, радићемо још преданије да у данима слободе ни пред ким не поникнемо очима. Ми ћемо се угледати у остале наше сестре“ — завршила је топло поздрављена Милица Јунгић.

„Из Бање Луке до Рујишке дошле смо гладне и блатне“ — причала је другарица Љубичић, Хрватица из Бање Луке. „Саме себе сматрале смо немилим гостима. Али нас је село дочекало заиста као рођене. Нису нас питали, јесмо ли Српкиње или муслиманке. Нахранише нас и, око огњишта, одмах се распричаше о борби, о својој дјечи — борцима и официрима. Нека нам село буде примјер“.

Борба је премостила и некадашњи јаз између села и града. Многи су говори одразили колико чврстине томе даје и пробуђена женска душа.

„Ја сам другарица из Травника“ — рекла је једна муслиманка. „Ми смо веселе; ми смо одахнуле; наш град је слободан. И сада се ми боримо. Већ првих дана жене Травника скупиле су два милиона динара и преко 200 пакетића за рањенике“.

Њене ријечи као и другарица из Приједора, Турбета

ПИСМО ОЦУ ПОГИНУЛОГ ДРУГА

Испред бораца III батаљона VI КНОУ бригаде упутио је штаб батаљона следеће писмо другу Тоди Кукољу, из села Отиша, којему је погинуо други син, Цвијо, док му се још два сина боре у народној војсци.

Драги друже Тодџе!

У борби за свој народ, своју породицу и драгу напаћену домовину, против омрзнутог непријатеља — њемачког фашизма — јуришајући на њемачке хорде, јуначки је пао, погођен непријатељским зрном, твој син, наш друг, борац и народни официр Цвијо. Губитак је тежак. Ми смо у њему изгубили борца — јунака, официра који је увијек предњачио у свему. Борци нашег батаљона изгубили су свог најбољег друга — свога командира.

Ти, друже Тодџе, буди горд што си дао оваквог сина — јунака који је положио живот на олтар домовине, на челу своје чете, за сретнију и бољу будућност свога народа. Умјесто суза нека ти се срце залије поносом, знајући да ће твој син, док је наших бораца, бити освећен. У многим борбама наш драги Цвијо нанио је непријатељу тешке губитке.

Ми, борци, завјетујемо се нашем народу и теби, друже Тодџе, да ћемо осветити твога сина, да ћемо још чвршће стегнути пушке у борби против онога који нам из наше средине истрже нашег драгог Цвију.

Слава јунаку, поручнику Цвију Кукољу!

Испред бораца III батаљона VI КНОУ бригаде

Политком, Командант, капетан
ДРЉАЧА БОШКО ЕРЦЕГ РАДОМИР

ПРОРАДИО ЈЕ РУДНИК ТУШНИЦА

Одмах по ослобођењу Ливна обновљен је и стављен у погон рудник Тушница. Овај рудник већ даје дневну производњу од 20 тона угљена врло добре квалитете, око 5.500 калорија.

РАДНЕ БРИГАДЕ БОСАНСКЕ КРАЈИНЕ

На Крајини дјелују 22 радне бригаде.

Од II Конгреса Антифашистичке омладине радне бригаде дале су 1.228.212 радника. Поред осталих успјеха, само до 15 октобра оне су постигле слиједеће резултате: Ужњевено је 515 вагона жита; убрано 811 вагона кукуруза; укупљено 284 вагона сијена; окопано 8.955 дунума кукуруза; пренесено 34 вагона жита; усјечено 9.221 метар дрва; пренесено 3.353 рањеника; опрано 141.945 пари рубине; оплетено 1.205 сепета; спаљено 40 кречана; поправљено 19 км пруге; поправљене 283 куће и поправљено 126 км цесте.

НАРОД ОПШТИНЕ ПОДЈЕДОВНИК ЗА СВОЈУ ВОЈСКУ

У општини Подједовник, срез граховски, спроведена је десетодневна кампања у такмичењу за сакупљање кромпира у корист Народно-ослободилачке војске.

Народ из осам села ове општине, села која је окупатор са својим слугама-четницима више пута попалио и опљачкао, дао је 21.376 кг кромпира.

И овом приликом показало се колико народ воли своју војску. Очеви и мајке, чији су синови изгинули као борци, жене са нејаком дјецом, омладинке и пионири откинули су од својих скромних залиха и такмичили се, често чланови исте породице, само да би што више помогли своје борце. И сваки поједини прилог дјрљив је примјер високе свијести народа овога краја који је за борбу све жртвовао.

Рудник има све услове да постане је дан велики рударски објект, јер се налази у т.зв. ливанском угљеном базену, чија се количина цијени на 16 мил. тона угљена, док дебљина самог слоја износи до 9 метара.

ПРОСЛАВА ГОДИШЊИЦЕ ФОРМИРАЊА ЗАВНОБИХ-а

У цијелој Крајини свечано је прослављена годишњица Првог засједања ЗАВНОБИХ-а, као најзначајнијег датума у историји народа Босне и Херцеговине.

У свима нашим слободним градовима и селима, у свима њиховим јединицама одржани су реферати о значењу тога великог дана, када је основан први народни босанско-херцеговачки парламент, изникло из циновске народне борбе.

У Јајцу, Травнику, Бугојну, Мркоњићу, Приједору, Санском Мосту, Кључу, Дрвару, Петровцу одржане су свечане академије уз учешће позоришних и културних екипа.

Нарочито је успјела приредба коју је у Јајцу остварила Централна позоришна група Босне и Херцеговине.

У Санском Мосту академији је присуствовао претсједник ЗАВНОБИХ-а др. Војислав Кецамановић, који је био топло поздрављен од народа, као што је и у свим осталим мјестима народ манифестовао искрену радост поводом ове велике прославе.

ПРОСЛАВА ГОДИШЊИЦЕ ЗАВНОБИХ-а У САНСКОМ МОСТУ

2-XII-1944 године одржана је у Санском Мосту свечана академија посвећена годишњици оснивања ЗАВНОБИХ-а.

Академији је присуствовао и претсједник ЗАВНОБИХ-а др. Војо Кецамановић, као и многи претставници војске и народних власти.

Присутне је поздравио и говорио о важности конституисања ЗАВНОБИХ-а за народе Босне и Херцеговине друг Душан Ивезић, претсједник Обласног НО Одбора за Босанску Крајину.

Обласна културна екипа извела је лијеп програм, те је ова академија завршена народним весељем.

и осталих ослобођених мјеста, дочекане су с радошћу нових побједа и нових ослобођених снага.

Све је осјетнији развитак наших жена. Оне су се свјесно устезале да говоре о својој пожртвованости. И тек кроз дискусију о што успјешнијем доприносу борби могли су се назрети њихови свакидашњи напори, њихов нови радни дух којим зраче као младошћу. Често поновљена ријешеност да ће и даље бити „свему одазване“ — значи да ће и даље сјећи грађу за порушене куће и пруге, да ће их вући на женским плећима, босе, далеко, на километре, и по невремену, преко надошлих вода, да ће саме „исправљати кровове“, шити и прати „брда рубина“ за борце и рањенике, да ће поред полетног властитог уздицања, обављати безброј других послова. Значи да ће и даље бити спремне на сваки самопријегор и јунаштво, као што су другарице из општине Кестеновца, за вријеме недавног непријатељског упада, спасаваће сакупљену постелину за болнице, преносећи је ноћу, по киши, преко ријеке, док су чичала стакла и падале цигле са њихових кућа.

„Наш рад је наша дужност. Али ми се и културно и политички развијамо. У наш јединствени Народно-ослободилачки фронт ми ћемо унијети сав свој полет. Ми ћемо га ородити новим снагама. Он се, као широко срце, отвара сваком поштену човјеку и жени. Ми нисмо само сакупљачице потреба за нашу војску. Ми остварујемо одлуке нашег „парламента“ — звонило је двораном.

И о другим важним политичким питањима жене су

говориле с пуним разумијевањем. „Нећемо дати да реакција погази крв наше дјеце. Нећемо дати да се разни мрачњаци користе нашом голоотињом и немаштином, као што су покушавали преко УНРЕ. Демократска јавност — братски Совјетски Савез, поштени Енглези и Американци — неће дозволити да се патимо и гладујемо“.

У тим говорима осјећао се призив поноса и огорчења свију наших напаћених народа.

Жене Дрвара, на чијим ведрим челима као да је исписано Титово признање, по ријечима Мике Пећанац, сада су „још жешће према борби, од како је непријатељ прољетос у Дрвару покушао да уништи наш Врховни штаб“. И оне се просвјетљују, читају, смањују неписменост, одржавају течајеве и конференције, граде путеве, копају јаке за млинове. Дрварчанке су се показале и кад су падбраници напали, причала ми је за вријеме одмора једна од њих. Тако Боја и Мика Морача са Костом Грубином и Стевом Пећанцем извукоше из трију једрилица сву муницију и оружје, чим се швабе од њих мало одмакоше. Затим су жене потрчале по ватру и све три једрилице плануше. А њих четворо изнијеше на себи митраљез и сву муницију до Каменице“.

Кроз дискусију многа су се питања широко и јасно оцртала, те је ова плодна конференција користила не само делегатима него и осталим многобројним учесницима. „О њој ћемо дичне причати када се вратимо у наша села“ — рекла је мајка од Гламоча.

Р. Х.

Дрвар на путу изградње

Тешко нам је било када смо, по изласку непријатеља, поново ушли у Дрвар. Наше индустријско жариште било је претворено у пусте развалине. Куће порушене и попаљене, хрпе зарђалог гвожђа, задах непокопаних љешева, на сваком мјесту гроб, на сваком кораку крв, на улицама гробна тишина. То је била слика Дрвара. Поживинче-ни непријатељ учинио је све да Дрвар уништи. Али Дрвар, предводник у борби, није клонуо.

Окружни и срески НО одбор и команда подручја заложиле се одмах за изградњу и подизање града. Требало је хитно ријешити питање смјештаја бескућника у Дрвару и околици. У тим данима ријеч „пилана“ изговарана је са поштовањем. Подизањем пилане убрзаће се изградња домова и уједно ријешити питање освјетљења града.

Иако је пилана „Мандић“ паљена, а затим минирана, био је остао читав котао, као и турбине. Ремене је, срећом, раније склоњено. На мјесту пилане безоблична хрпа гвожђа. За погон пилане недостајали су многи дијелови, док су други били неупотребљиви.

Рад је започео 27-IX ове године. Срески НО одбор преузео је исхрану радника. При подизању пилане судјеловала је и омладина. Ударнички, по најцрпљем невремену, у води до кољена, омладина је чистила канал и простор око пилане. Команда подручја дала је народне стражаре који су избацивали гомиле бетона. Радници нису прекидали посао ни по киши. Они су уложили све своје снаге да пилана што прије проради.

Девет дана послје тога Дрвар је добио освјетљење, а 25-XI сирена је објавила да је за непуна два мјесеца из гомиле гвожђа опет створена пилана. Она је радосно узбудила нарочито оне који су остали без крова, јер је питање подизања кућа постало питање дана.

У недељу, 26-XI све године, одржан је збор код пилане. Народ је донио хране и милошта за раднике. Радо је откинуо од својих уста да искаже колико цијени ударничке напоре наших радника.

Друг Драган Родић, секретар Окружног НО одбора, захвалио се радницима на пожртвовном раду, истичући значај подизања пилане не само за Дрвар и околицу него и за читав округ. Даље је указао на будућу стваралачку фазу народно-ослободилачког покрета, фазу изградње нове, федеративне Југославије. На крају су радницима подијељени дарови.

Послије свечаности народ је испунио пилану, жељан да види дјело својих ударника. Рад гатера, жагор и довикивање, завијање пиле, звук сирене — све се то слило у пјесму рада, пјесму новог живота.

Пред пиланом преплело се коло, а пјесма омладине као да је хитала друговима борцима који се, заједно са братском Црвеном армијом, боре против фашистичког непријатеља.

Под високом брином, мала пилана изгледала је силна и велика, као оличење животне снаге и борбеног духа наших народа.

Војислав Кеџман

ЈЕДАН ОД НАЈХИТНИЈИХ ЗАДАТАКА

У задње вријеме у неким дијеловима наше Крајине јавиле су се појединачне епидемије пјегавог тифуса, од којих се неке већ проширују у замашне заразе.

Свима нам је у сјећању страшна епидемија пјегавца током зиме и прољећа 1943 године, за вријеме IV и V офанзиве, у јеку најжешћих непријатељских напада. Том епидемијом била је тешко погођена и наша војска и позадина. На хиљаде болесника умањивало је ударну снагу наших јединица. У збјеговима и селима лежало је, препуштено случају, на десетке хиљада болесног народа.

Узроци тих епидемија потичу још од прије рата. У бившој Југославији, нарочито у Босни и Херцеговини, тињале су разне заразе, које су у осталим земљама већ одавно искоријењене. Тако је помнута епидемија не само ратна појава него и наставак тешких предратних социјалних, културних и здравствених прилика.

Наша војска нашла се за вријеме епидемије, у најтежим данима, пред новим опасним непријатељем, против којег није било готово никаквог оружја нити стручних снага.

Али она је успјешно ријешила и овај задатак, иако је то на први поглед изгледало немогуће, те су заразне болести у нашој армији сведене на минимум.

У нашој позадини, на жалост, није тако. Док је раније пролазак и покрет војске значио опасност за ширење епидемије, данас је ситуација обрнута. Епидемије се јављају међу цивилним становништвом, па је сада војска с те стране угрожена. У разним крајевима стално се одржавају поједина жаришта заразних болести и сада, у хладније дане, већ добивају замаха озбиљних епидемија. С једне стране, то је, без сумње, увјетовано непријатељским пустошењем, збјеговима, оскудицом хране, станова и одјеће. Али један од најважнијих разлога епидемије јесу недостаци наше здравствене службе. То свједочи и чињеница да се садашња епидемија пјегавца проширила на терену округа Козаре и Дрвара, у давно ослобођеним крајевима, гдје наша народна власт већ дуже времена дјелује и, поред тешких услова, изршава све постављене задатке.

Појава нових зараза захтијева хитно уклањање свих досадашњих недостатака и пропуста у здравственој служби.

Пут којим треба да појемо утрвен је примјерима и напорима наше војске.

Она је створила чврсту организацију која је била ангажована искључиво за здравствене задатке. У цијелој војсци проведена је широка пропаганда за сузбијање зараза, објашњавана је како опасност, тако и борба против њих. Борци су се одазвали позиву да сами узму учешћа у подизању хигијене, што је било усклађено са радом руководства свију војних јединица.

Истим путем треба да крене и наша цивилна здравствена служба. Ми морамо створити стручне кадрове и њихове организационе форме. Већ данас на сузбијању зараза раде наше поједине хигијенске екипе. Али њихов је

број још увијек премален за потребе таквог широког терена као што је наша ослобођена територија. Хигијенске екипе треба да буду формиране при сваком народно-ослободилачком одбору, као што су створене при свакој војној јединици. Осим стручног особља, оне би морале имати и вјеште пропагандисте. Такођер је потребно настојати да оне буду састављене од људи који ће се знати снаћи у свима тешкоћама — инвенциозношћу коју је наш народ показао кроз борбу, при најскромнијим средствима. Досадашња искуства морају се усавршавати колико год прилике дозвољавају.

Овај задатак наше здравствене службе утолико је прије остварљив, што данас располажемо са већим бројем љекара и осталог стручног особља него икада раније. То особље мора бити прије свега правилно распоређено и искоришћено те ангажовано за изградњу нижих помоћних органа.

Даље је потребно покренути најшире народне слојеве за рјешавање тих задатака. Потребно је на том послу активизирати сваког појединца, од најмлађег до најстаријег. Кроз борбу наш народ је већ усвојио да заједнички ради на свладавању појединих проблема. Успјеле кампање за исхрану војске, за ударничко остваривање жетве и сјетве доказују да за то код нас постоје реалне могућности.

Наше омладинске организације, као и Антифашистички фронт жена, треба да у овом неодложном послу виде у овом тренутку свој главни задатак.

Уз то ће се и наша руководећа тијела ангажовати за те акције. Народно-ослободилачки одбори и одбори НОФ-а много ће допринијети успјеху те акције узевши, при стварању стручне организације, иницијативу у своје руке као и при мобилизацији народа за борбу против те озбиљне опасности.

Ти наглашени фактори — остварење стручне организације, мобилизација широких народних слојева и залагање народних власти и политичких организација — омогућиће рјешавање и свију осталих здравствених проблема у будућности.

Многобројна зла која море наше народе — наследиства тешке прошлости, туберкулоза, маларија, помор дјете, венеричне болести — моћи ће се сузбијати такођер само правилном сарадњом.

Кроз ову тешку борбу наши народи дошли су до границе своје регенетивне моћи. Наша здравствена политика мора бити руковођена бригом да очува ту животну народну снагу. То је основни предувјет бољег живота.

Др. Ст. Полицер

ПОМОЋ БИХАЋНОМ СРЕЗУ

Да би помогао подизање кровова у попаљеним селима бихаћког среза, народ петровачког среза израдио је 50 хиљада комада даске.

Ова пожртвовност народа петровачког среза, који је и сам страдао од окупатора, дирљив је и свијетом примјер узајамног помагања нашег нападеног народа.

Изградња кућа на кључном срезу

Прије извјесног времена на кључком срезу поведена је акција за изградњу кућа порушених током рата од окупатора и његових помагача — усташа и четника.

На рибничкој општини само за вријеме седме непријатељске офанзиве спаљене су 392 стамбене зграде, те је много народа остало без крова.

Но захваљујући бризи и раду НОО-а и залагању НОФ-а, већ се успјешно спроводи подизање нових кућа.

Образоване су и радне екипе на три општине — рибничкој, саничкој и кључкој. Села и општине кључкога среза, који нису погорјели, помагали су поменутим општинама.

На рибничкој општини досада је изграђено 196 кућа. Радна екипа изградила је 42 куће за партизанске породице и сиротињу, уцјепила 7950 комада шимле, подигла 5 штала за стоку, оплела 4 кошаре и 10 салаша.

На иницијативу општинског одбора НОФ-а за Рибник и Врбљане, организована је акција за сјечу грађе и балвана. У акцији је учествовало преко 900 људи, жена и омладине; из самих Врбљана било их је око 500.

На Бравску је радна екипа изградила 60 кућа.

На кључкој општини подигнуто је 35 кућа.

Радни вод који је радио у селу Кољеници за 20 дана саградио је 10 кућа, а радни вод у селу Јарицама подигао је за 25 дана 15 кућа.

Ова акција показала је на дјелу братство Срба и муслимана кључког среза. Муслимани су помагали Србима при изградњи кућа у Кољеници, док су Срби помагали муслиманима у селу Дубочанима. Заједнички су градили оно што је порушио окупатор и његове слуге, као што ће и убудуће заједно изграђивати своју братску федеративну Југославију.

НАРОД ОПШТИНЕ ВРБЉАНИ ЗА СВОЈУ ВОЈСКУ

Иако много пута пљачкан од Нијемаца и четника, који су туда стално крстарили, народ врбљанске општине свим својим снагама помаже НОВ. Како је установила комисија за испитивање злочина, непријатељ је на овој општини опљачкао разних ствари у вриједности од 4.118.230 динара пратне вриједности. У VII офанзиви Нијемци и четници су убили 19 људи, док су 4 човјека отјерали са собом. Али народ, окупљен око своје народне власти, помаже војску и ради на изградњи своје нове домовине. За ову годину дана врбљанска општина је дала за војску 43.501 кг жита, 48.921 кг меса, 3.019 кг кромпира, 8.558 кг граха итд. Радни батаљон дао је у разним акцијама 120.984 радних дана.

Прва окружна конференција жена округа Ливно-Дувно

Жене ливањског округа одржале су своју прву окружну конференцију у поплаћеном Гламочу. 120 делегаткиња Српкиња, муслиманки и Хрватица дошле су на ову конференцију да изнесу своје мисли и жеље, да одреде заједнички правац своме раду.

Послије политичких и организационих реферата слиједила су спонтана излагања жена о борби, која је нашу жену подигла до неслућене свијести и пожртвовности.

„Немогуће је описати, миле другарице, колике су биле наше патње у граду. Али, иако смо биле опкољене бункерима и жицом, ми смо, поред свих опасности, неуморно радиле за нашу војску“, рекла је једна млада муслиманка из Ливна.

„Већ двије године нисам видјела свог друга. Он је у бригади и сада ми је поручио да дођем. Нисам отишла, рађе сам дошла на ову конференцију. Путувала сам шест дана, пробијала се поред четничких брлога“, причала је једна другарица из Купреса, која код куће мора сваки час да стрепи да је не стигне злочиначка четничка кама. Она је говорила испред стотина жена Купреса, које су све дале за ову борбу, чији су домови поплаћени, али им је дух јачи но икада.

„Ми, поштење Хрватице, нисмо криве што су изроди хрватског народа

клали и убијали. Нас боли кад видимо поплаћене српске домове и када се сјетимо свију жртава српског народа. Ми смо најсретније овако сестрински здружене“, истакла је стара хрватска жена из Рујана, срез Ливно.

„У нашем селу нема четника ни саботера. А када би их било, све би се жене дигле против њих“, поносно је казала другарица Симеона Докић из Јакира, срез Гламоч.

„Ускоро ће доћи вријеме, када ће се сви они који још стоје по страни хватати за наше skute“. Ове ријечи другарице Боје Чурак из Оцака, срез Ливно, доказују колико су сви поштење Хрвати прозрели подлу политику чекања.

„Да би могле боље радити, ми, жене, морамо и да се просвјећујемо. Ја сам за два дана научила 12 слова“, рекла је млада Милка Ненадић из Ковачеваца, срез Гламоч.

Једна за другом износиле су делегаткиње безбројне примјере пожртвованог рада и борбе против свих оних који су хтјели уништити наше народе и гурнути жену у вјечито ропство.

Тако се на овој конференцији нарочито одразило јединство српских, хрватских и муслиманских жена, које су оне изградиле кроз најтеже патње и одрицања и које се зато никада неће поколебати.

Завршен је први шумарско-чуварски течај у Босанској Крајини

Почетком овог мјесеца успјешно је завршен први шумарско-чуварски течај у Босанској Крајини.

Шума, то наше највеће народно благо, које су бивши ненародни режими безобзирно уништавали и користили као моћно средство за разједињавање наших народа, добила је нове браниоце, нове чуваре, које смо сами оспособили за вршење нове дужности. То су народни чувари, омладинци, који су се до недавно борили с пушком у руци да би осигурали своје народу слободу и миран живот.

Са истим оним полетом којим су бранили земљу од непријатеља, пришли су и томе течају да стекну стручно знање из шумарских наука да би могли са успјехом чувати народну имовину — народне шуме.

Течај је отпочео 7-Х, а завршен је 4-ХII ове године.

За то кратко вријеме свладали су учесници течаја заиста огроман материјал и постигли видан успјех. Упознали су се са основним математским радњама, с неопходно потребним градивом за успјешно шумско пословање и чување шума, и то из дендометрије, ботанике, заштите шума, узгајања и уређења, као и лова и шумске администрације.

Течају је приступило 40 кандидата са подручја окружних народно-ослободилачких одбора Козаре, Подгрмечја, Кључа, Мркоњића и Дрвара. 31

кандидат завршио је овај течај са у, спјехом; 6 је постигло одличан успјех-9 врло добар, а 16 добар.

Послије завршеног испита нови чувари шума распоређени су на дужности код шумарских реферата при среским народно-ослободилачким одборима, гдје ће, под правилним стручним руководством шумарских референата, стећи потребну стручну праксу за даљи рад.

Народна власт Босанске Крајине доказала је и овом приликом познавање проблема и интереса народне привреде, као и свију осталих државних проблема, за које се показала дорасла да их сама рјешава. Њена је заслуга што је овај први шумарско-чуварски течај на ослобођеној територији, и поред свих тешких услова, завршен тако успјешно.

Инг. М. Гојмерац

Окружна конференција учитеља и руководилаца анафалетских течаја у Ливну

26 и 27 новембра одржана је у Ливну конференција учитеља и руководилаца анафалетских течаја. Након прочитаних реферата развила се дискусија, на којој је већина присутних узела учешћа. Учитељи су поднијели извјештаје, из којих се види да је културно-просвјетни рад у ливањском округу добро организован. Донесена је одлука о даљем раду и ударничком такмичењу између појединих срезова и општина на сузбијању неписмености.

М. З.

ПОХВАЛА ШТАБА ПЕТОГ КОРПУСА БОРЦИМА ЧЕТВРТЕ И ДЕСЕТЕ ДИВИЗИЈЕ

НАРЕДБА БРОЈ 128

Штаба Петог корпуса НОВ Југославије за 15 децембар 1944 год.

У задњим борбама у долини ријеке Босне и Лашве својом борбеношћу, активношћу и сналажљивошћу истакле су се VIII Бригада IV Дивизије, I Артиљериски дивизион IV Дивизије и VII Бригада X Дивизије.

1. У четвородневним борбама са непријатељским јачим снагама које су нападале од Зенице и Бусоваче и имале задатак по сваку цијену продријети ка Травнику, снажним противнападима и јуришима нарочито се истакла Осма бригада, разбивши потпуно непријатеља на свом правцу, набацујући га у полазне гарнизоне. У овим борбама уништен је Бјелогардијски кубански пук са једним батаљоном Нијемаца, од кога је трећи батаљон ове Бригаде заробио пуковску заставу.

2. Први артиљеријски дивизион Четврте дивизије брзом сналажљивошћу у руковању новим артиљеријским оруђима, тачном и смјелом употребом своје артиљерије снажно је испомагао пјешадијске јединице и знатно допринио разбијању непријатеља који је нападао ка Травнику.

3. Поред низа успјешних акција, Седма бригада Десете дивизије 3-XII о.г. енергичним нападом и снажним јуришем уништила је једну непријатељску колону на Кобиљој глави, код Сарајева, гдје је запаљено 33 камиона са ратним материјалом, уништена два топа, избачено из стоја преко 120 непријатељских војника и заплијењен богат ратни материјал.

7-XII о.г. дијелови ове Бригаде су у нападу на непријатељску колону између Сарајева и Кисељака уништили 5 камиона, један мотоцикл, радио станицу, један противавионски топ, убили 48, више ранили и заробили 3 Нијемца.

13-XII о.г. снаге ове Бригаде поново су разбиле непријатељску моторизовану колону на Кобиљој глави и том приликом уништиле 9 камиона, убиле већи број Нијемаца, међу којима и једног њемачког капетана.

14-XII о.г. у нападу на непријатељску моторизовану колону између Кисељака и Бусоваче снаге ове Бригаде уништиле су 5 камиона, а непријатељу су нанесени већи губици у мртвим и рањеним.

За показану активност, храброст и сналажљивост

ПОХВАЉУЈЕМО:

Борце и руководиоце Осме бригаде на челу са командантом мајором, другом Сајом Грбићем, истичући нарочи-

то трећи батаљон ове Бригаде под командом друга Османа Џафића, који је заробио пуковску заставу.

Борци и руководиоци I Артиљериског дивизиона Четврте дивизије под

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар:

Пуковник,

Служ. отсутан

Командант:

Генерал мајор,

С. РОДИЋ

ПОСЉЕДЊЕ ВИЈЕСТИ

НОВИ УСПЈЕСИ НАШЕ ВОЈСКЕ

Према нарочитом саопштењу Врховног Штаба НОВ и ПОЈ, у Црној Гори ослобођена је Подгорица.

У Сријему су слоњени сви њемачки протунападаји посљедних дана. За посљедња 4 дана на томе сектору избачено је из строја преко 3200 њемачких војника и официра.

У долини Уне наше су јединице ослободиле Срб и напредују у правцу Лапца.

У Србији ослобођена је читава десна обала Дрине од Ушћа до Бајине Баште.

На сектору Бусовача—Зеница према Травнику одбијени су сви поновни напади Нијемаца уз велике губитке по њих.

Црвена армија продрла из Мађарске у Чехословачку

Јединице Црвене армије продрле су, на 110 км широком фронту, из Мађарске у Чехословачку и заузеле у току дводневних бојева преко 60 настањених мјеста. На сектору Мишколца совјетске трупе успјешно настављају напредовање.

Будимпешта је опкољена са три стране. На другим отсјецима совјетско-њемачког фронта није било посљедњих дана битних промјена.

ЗАПАДНИ ФРОНТ

На сектору између Луксембурга и Белгије Нијемци су посљедњих дана прешли у контра-офанзиву и извршили 12 продора, од којих три јача. Америчке трупе пресјекле су њемачки главни клин и нанијеле хитлеровцима огромне губитке у људству и техници.

У ИТАЛИЈИ послје огорчених борби Савезничке трупе заузеле су Фаенцу.

ХУМОР

ХИТЛЕРОВЕ НОВЕ ДИВИЗИЈЕ „ФОЛКСШТУРМ“

Њемачки генерал (тихо): Нога сте ви то довели? Та, они су чопави, грбави, ђорави...
Капетан: Господине генерале, можете говорити гласно, — они су и глухи.

Линорез према карикатури „Комсомолске Правде“